SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2303

av Victoria Tiblom m.fl. (SD)

Cirkulär ekonomi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för ökad flexibilitet mellan återanvändning och materialåtervinning av förpackningar, så att regelverket tar hänsyn till miljönytta, kostnadseffektivitet och fungerande nationella återvinningssystem, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för undantag från EU:s återanvändningskrav för dryckesförpackningar i syfte att värna det svenska pantsystemet när detta ger bättre samlade miljöresultat och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka flexibiliteten i regelverket för fastighetsnära insamling av förpackningsavfall så att lokala förutsättningar, samhällsekonomisk effektivitet och alternativa insamlingslösningar kan beaktas i större utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta genomföra en samhällsekonomisk och miljömässig utvärdering av Sveriges system för insamling och återvinning av förpackningsavfall, med särskilt fokus på faktisk materialåtervinning, minskade utsläpp av växthusgaser, kostnadseffektivitet och regionala förutsättningar, samt identifiera behov av regelförändringar på nationell nivå och inom EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med tidigare utredningar av ekonomiska styrmedel för plaståtervinning och pröva hur

faktisk materialåtervinning kan premieras på ett kostnadseffektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för en mer flexibel avfallshierarki som tar större hänsyn till faktisk resursåtervinning, energiutvinning, avskiljning av skadliga ämnen och samhällsekonomisk effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla regelverket för att möjliggöra säkra materialbanker där förorenade material och andra restprodukter kan förvaras för framtida återvinning och resursutvinning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa långsiktiga och teknikneutrala styrmedel som främjar utvinning av näringsämnen, exempelvis fosfor, ur avloppsslam och återföring av dessa till kretsloppet i växttillgänglig form och fria från skadliga föroreningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för säker återvinning av näringsämnen ur avloppsslam inte ska övervältras på lantbruket genom tvingande inköpskrav och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att fler livsmedel med lång hållbarhet undantas från kravet på bäst före-märkning, där detta kan minska matsvinnet utan att äventyra livsmedelssäkerheten, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla mätningen av matsvinn genom tydligare definitioner och ökad jämförbarhet, så att onödigt matsvinn kan särskiljas från oundvikligt livsmedelsavfall, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla uppföljningen av matsvinn och livsmedelsförluster så att fler relevanta flöden i hela livsmedelskedjan omfattas, särskilt inom primärproduktionen, utan att skapa onödig administration för lantbrukare och livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över stödsystemet för biogasproduktion så att även förnybar gas framställd genom termokemiska processer, såsom förgasning och pyrolys, kan omfattas av produktionsstöd på

likvärdiga och teknikneutrala villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att undanröja omotiverade regelhinder och förenkla regelverket för produktion och användning av förnybara syntetiska bränslen, med särskilt fokus på teknikneutralitet, konkurrenskraft och långsiktiga investeringsförutsättningar, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och förtydliga regelverket för användning av slaggrus från avfallsförbränning i anläggningsarbeten, så att materialet i större utsträckning kan ersätta jungfruliga råvaror när det kan ske på ett miljömässigt säkert sätt, och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja delningsekonomin genom att undanröja omotiverade regelhinder och förenkla för privatpersoner och företag att dela och hyra ut resurser, bland annat genom enklare skattehantering, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för grova miljöbrott och stärka möjligheterna att ingripa mot organiserad och systematisk miljöbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med lagförslag om ett nationellt kontantförbud vid handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ansvarsfördelningen för tillsynen över avfalls- och återvinningsverksamheter i syfte att stärka rättssäkerheten, likvärdigheten och effektiviteten, inklusive möjligheten att samla ett större tillsynsansvar hos länsstyrelserna, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka straffansvaret och möjligheterna att ingripa mot illegal lagring och hantering av avfall och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra informationen om identifiering och säker hantering av material som innehåller ozonnedbrytande ämnen eller fluorerade växthusgaser, och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra insamlingen och omhändertagandet av äldre material som innehåller ozonnedbrytande ämnen eller fluorerade växthusgaser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En cirkulär ekonomi handlar om att ta bättre vara på våra resurser. Material ska kunna återanvändas och återvinnas, samtidigt som skadliga ämnen hålls borta från kretsloppet. Reglerna måste utgå från vad som faktiskt ger störst miljönytta och inte i onödan försvåra fungerande lösningar.

Sverigedemokraterna vill öka återvinningen, underlätta ny teknik och minska regelbördan för företag. Det är också viktigt att kostnaderna hamnar där de hör hemma. Den som orsakar föroreningar ska stå för kostnaderna, inte andra företag eller enskilda som tvingas ta hand om dem.

Återvinningens miljönytta och samhällsekonomiska effektivitet varierar mellan olika material. Det bör därför finnas utrymme att prioritera insatser där återvinningen ger störst dokumenterad nytta och att ompröva styrmedel där kostnaderna inte står i rimlig proportion till miljövinsterna.

Värna producentansvaret

För att mer material ska kunna återvinnas måste det vara enkelt att sortera och lämna sitt avfall. Insamlingssystemen ska vara lättillgängliga och producentansvaret ska stimulera till materialval och produktdesign som underlättar återvinning.

EU:s förpackningsregler styr mot ökad återanvändning, men återanvändning är inte alltid bättre än materialåtervinning. Sverige har välfungerande återvinningssystem för bland annat PET och aluminium som måste värnas. Sverigedemokraterna vill därför att Sverige inom EU verkar för större flexibilitet mellan återanvändning och materialåtervinning, med hänsyn till miljönytta och kostnadseffektivitet.

Det svenska pantsystemet för aluminiumburkar och PET-flaskor är särskilt viktigt att värna. EU nya förpackningsförordning (PPWR) innebär att en viss andel drycker från 2030 ska erbjudas i återanvändbara förpackningar. Detta riskerar att kräva parallella retursystem med betydande investeringar och ökade kostnader för handel och producenter, utan att miljönyttan nödvändigtvis förbättras. Återanvändbara förpackningar kräver bland annat transporter, sortering och rengöring, vilket måste

vägas mot den effektiva materialåtervinningen i dagens pantsystem. Sverige bör därför tillsammans med övriga nordiska länder verka för undantag från återanvändningskraven när befintliga retursystem ger bättre samlade miljöresultat. I första hand bör möjligheten till undantag genom EU-kommissionens beslut enligt artikel 29.18 utnyttjas. Även möjligheten till tidsbegränsade nationella undantag enligt artikel 29.14 bör prövas.

Fastighetsnära insamling kan underlätta återvinningen, men förutsättningarna skiljer sig mellan tätorter och landsbygd. Regelverket måste ge större utrymme för alternativa insamlingslösningar när dessa är mer ändamålsenliga och samhällsekonomiskt effektiva.

Ekonomiska styrmedel bör också i högre grad premiera faktisk materialåtervinning, särskilt av plast. Tidigare utredningar har behandlat bland annat bonus–malus-system. Regeringen bör gå vidare med detta arbete och pröva hur återvinningen kan stimuleras utan onödiga kostnader eller administrativ börda.

Förutsättningarna för återvinning skiljer sig mellan olika material och mellan olika delar av landet. Vi vill därför se en samlad utvärdering av hur väl de svenska systemen för insamling och återvinning av förpackningar fungerar. Utvärderingen bör se till hur mycket material som faktiskt återvinns, vilken miljö- och klimatnytta det ger och vad det kostar för hushåll, kommuner och företag.

Utvärderingen bör också visa om reglerna behöver ändras och vilka förändringar Sverige kan genomföra på egen hand respektive behöver driva inom EU.

En avfallshierarki som främjar resursnytta

Avfallshierarkin får inte tillämpas så stelbent att den motverkar effektiv resurshushållning. I vissa fall kan energiåtervinning vara mer ändamålsenlig än materialåtervinning, särskilt när avfallet samtidigt bidrar till produktion av fjärrvärme och el. Förbränning av avloppsslam kan dessutom möjliggöra efterföljande utvinning av fosfor ur slamaskan.

Avfallshanteringen måste också kunna avskilja skadliga ämnen från kretsloppet. Material som inte kan återvinnas säkert med dagens teknik kan innehålla värdefulla råvaror som blir möjliga att utvinna i framtiden. Säkra deponier och andra kontrollerade lagringslösningar bör därför kunna fungera som materialbanker, där förorenade material förvaras utan att skadliga ämnen sprids.

Sverigedemokraterna vill att Sverige driver på för en mer flexibel avfallshierarki inom EU, där hänsyn tas till både resursutnyttjande, energiåtervinning, föroreningar och kostnader. Regelverket bör samtidigt utvecklas för att möjliggöra säkra materialbanker.

Återvinn näringsämnen ur avloppsslam

Avloppsslam innehåller värdefulla näringsämnen, inte minst fosfor, men också föroreningar som tungmetaller, mikroplaster, PFAS och andra miljögifter. Näringsämnena behöver därför kunna utvinnas och återföras till kretsloppet utan att föroreningarna följer med.

Ny teknik gör det möjligt att exempelvis utvinna fosfor ur aska efter slamförbränning och återföra den i ren och växttillgänglig form. För att sådana lösningar ska kunna användas i större skala krävs långsiktiga investeringsförutsättningar. Tyskland har infört successiva krav på fosforåtervinning med tidsfrister för större reningsverk, vilket är ett relevant exempel.

Sverigedemokraterna vill införa långsiktiga och teknikneutrala styrmedel som främjar utvinning av näringsämnen ur avloppsslam och återföring till kretsloppet i växttillgänglig form, utan att tillföra föroreningar. Det kan minska importberoendet och stärka Sveriges självförsörjningsförmåga. Principen om att förorenaren betalar ska gälla. Kostnaderna för rening och återvinning ska bäras inom VA-systemet och inte vältras över på lantbruket genom krav på inköp av dyrare återvunna gödselmedel.

Onödigt matsvinn

När fullt ätbar mat kastas går både pengar och resurser till spillo. För att minska matsvinnet behöver regelverken vara ändamålsenliga och konsumenterna ges goda förutsättningar att ta till vara maten.

En bidragande orsak till matsvinn är att bäst före-märkningen ibland uppfattas som en gräns för när ett livsmedel inte längre kan ätas, trots att märkningen avser kvalitet och inte livsmedelssäkerhet. Fler livsmedel med lång hållbarhet bör därför kunna undantas från kravet på bäst före-datum när det kan minska svinnet utan att äventyra livsmedelssäkerheten. Sverige bör verka för en sådan förändring inom EU.

För att kunna sätta in rätt åtgärder behövs också tillförlitlig statistik. Dagens mätning av livsmedelsavfall omfattar även sådant som inte är ätbart, samtidigt som vissa livsmedelsförluster faller utanför avfallsstatistiken. Sverigedemokraterna vill därför

utveckla definitioner och mätmetoder så att onödigt matsvinn tydligare kan särskiljas från oundvikligt livsmedelsavfall och resultaten blir jämförbara över tid.

Uppföljningen behöver även ge en mer heltäckande bild av förlusterna i hela livsmedelskedjan, särskilt inom primärproduktionen. Detta bör i första hand ske genom bättre användning av befintlig statistik och riktade undersökningar, inte genom nya betungande rapporteringskrav för lantbrukare och livsmedelsföretag.

Förnybara gaser och syntetiska bränslen

Förnybar gas kan framställas genom biologisk rötning, förgasning och pyrolys. Vid pyrolys av avloppsslam kan reningsverk producera brännbar gas samtidigt som slammet behandlas. Dagens biogasstöd är främst inriktat på uppgraderad biometan och gödselbaserad produktion. Sverigedemokraterna vill därför att även förnybar gas från förgasning och pyrolys ska kunna omfattas av produktionsstöd på likvärdiga villkor.

Förnybara syntetiska bränslen, exempelvis elektrobränslen, kan vara ett alternativ inom verksamheter som är svåra att elektrifiera. Sverige bör därför arbeta för att undanröja omotiverade regelhinder inom EU och förenklar regelverket för produktion och användning, med hänsyn till konkurrenskraft och investeringsförutsättningar.

Ökad återvinning av slaggrus

Slaggrus från avfallsförbränning kan efter bearbetning användas som konstruktionsmaterial och ersätta jungfruliga råvaror. Det skulle minska behovet av att bryta nytt material.

Regelverket och tillståndsprövningen kan dock försvåra användningen även när den är miljömässigt säker. Sverigedemokraterna vill därför förenkla och förtydliga reglerna, bland annat genom riskbaserade kriterier som ger större förutsebarhet och underlättar återvinning utan att skyddet mot föroreningar försämras.

Främja delningsekonomin

Delningsekonomin gör det möjligt att utnyttja befintliga resurser bättre genom att privatpersoner och företag delar eller hyr ut exempelvis bostäder, fordon och utrustning. Det kan minska resursförbrukningen och skapa nya ekonomiska möjligheter.

Sverigedemokraterna vill undanröja omotiverade regelhinder och förenkla deltagandet i delningsekonomin. Sedan 2023 finns regler om plattformars rapportering

av inkomster till Skatteverket. Därför bör arbetet nu handla om att förenkla reglerna och göra det lättare att betala rätt skatt, utan att lägga nya administrativa bördor på användare och företag.

Bekämpa miljöbrottsligheten

Miljöbrottslighet kan orsaka omfattande skador på miljön och medföra stora kostnader för samhället. Illegal avfallshantering snedvrider dessutom konkurrensen och missgynnar seriösa företag. Straffen för grova miljöbrott behöver därför skärpas och möjligheterna att ingripa mot organiserad och systematisk miljöbrottslighet stärkas.

Miljöstraffrättsutredningen (SOU 2025:14) har föreslagit skärpta straff och ett tydligare straffansvar för otillåten avfallshantering, bland annat genom ett särskilt avfallsbrott. Även myndigheternas arbete mot avfallsbrottslighet har utvecklats. Sverigedemokraterna vill att reformarbetet drivs vidare så att illegal lagring och hantering av avfall kan förebyggas och stoppas tidigare. Det behövs också ändamålsenliga krav på ekonomiska säkerheter så att kostnaderna för övergivna avfallsupplag inte vältras över på markägare, kommuner eller staten.

Metallstölder är ytterligare ett problem som kan underlättas av kontanthandel med skrot. Riksdagen har redan tillkännagett att ett nationellt kontantförbud bör införas. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med lagförslag om ett sådant förbud.

En mer likvärdig tillsyn över avfallsverksamheter

Tillsynen över avfalls- och återvinningsverksamheter behöver vara effektiv, rättssäker och likvärdig i hela landet. Skillnader i kommunernas resurser, kompetens och bedömningar kan skapa osäkerhet och snedvrida konkurrensen mellan seriösa företag.

Trots förändringar i ansvarsfördelningen under 2026 är tillsynen över avfallsverksamheter fortfarande uppdelad mellan kommuner och länsstyrelser. Sverigedemokraterna vill därför se över ansvarsfördelningen, inklusive möjligheten att samla ett större tillsynsansvar hos länsstyrelserna.

Säker hantering av äldre material med freon

Äldre bygg- och isoleringsmaterial kan innehålla ozonnedbrytande ämnen eller fluorerade växthusgaser som riskerar att frigöras vid rivning och avfallshantering. Trots

skärpta EU-regler finns brister i identifiering, sortering och omhändertagande av sådana material.

Sverigedemokraterna vill förbättra informationen till fastighetsägare, entreprenörer och avfallsaktörer om hur materialen ska identifieras och hanteras säkert. Insamlingen och omhändertagandet behöver också utvecklas så att farliga ämnen tas om hand och inte sprids till miljön.

Victoria Tiblom (SD)

Peter Eriksson (SD) *Tomas Brandberg (SD)*

Terje Skaarnes (SD)